

İstanbul gümrüğü baş müdürü Nail Bey Beyaz Şeritli

İstanbul Eminönü merkez memuru sabıkı İbrahim Bey Beyaz Şeritli

İstanbul Tevkifhane Müdürü sabıkı İsmail Hak-
kı Bey Beyaz Şeritli

Ankara telgraf muhabere memurlarından Ahmet Şaban Bey Beyaz Şeritli

Erenköy sahrayı cedit, sabık Müdafaa-i Milliye müteahhitlerinden Halim Baki Bey Kırmızı Şeritli

İzmir Bornova'da sakin Güf Hanım Beyaz Şeritli

Kütahya Vilâyeti Polis Senkomiseri Hasan Tahsin Bey Beyaz Şeritli

İslâhiye'nin Haltanlı kazasından İbrahim oğlu Davut Efendi Kırmızı Şeritli

REİS — Kabul edenler el kaldırsın... Kabul etmeyenler el kaldırsın... Kabul edilmiştir.

4. — *Beynelmülel yataklı vagonlar şirketine ait yemekli ve yataklı vagonların gümrük resminden muafiyetine dair olan kanuna tezyil edilecek mevad hakkında (1/1146) numaralı kanun lâyihası ve Muvazene-i Maliye Encümeni mazbatası.*

REİS — Ruznameye alıyoruz.

3. — MÜZAKERE EDİLEN MEVAD

REİS — Efendim, müzakere edilecek mevadda geçiyoruz.

1. — *Büyük Millet Meclisi Dahilî Nizamnamesi hakkında Nizamname-i Dahilî Encümeni teklif ve mazbatası.*

REİS — Var. Bakiyesi müzakeresine devam ediyoruz. Encümene giden maddeler gelmiştir. Okunacaktır.

Riyaseti Celileye

61 nci maddenin unvanı şu şekle ifrağ edilmiştir:
Vekillerin cevabı

Altmış birinci maddedeki iki ayın bir aya tenzili hakkında havale buyurulan teklifler nazarı mütalaya alındı.

Encümen vesaiti nakliyenin noksanını ve bazı uzak vilâyetlerimizle muhaberenin müşkülâtını düşünerek eski nizamnamenin esasen altı ay olan bu müddetinin iki aydan daha aşağıya tenziline imkân göremediği cihetle bu teklifleri kabul edememek zaruretinde kalmıştır.

Bu maddeye dair havale edilen diğer bir tahrir de müzakere edildi. Mütalaa varit görülerek maddeye bir iki kelime ilâve edilmiştir. Şu musahhah şeklin kabulünü teklif ederiz :

Madde 61. — Vekiller kendilerine gönderilen arzu-hallerle arzu-haller üzerine Encümence ittihaz olunup tebliğ edilen mukarrerat hakkında icra ettikleri takibâtı ve kendilerince müttehas kararları, nihayet iki ayda Encümene bildirirler.

Reis
Edirne
Faik

Mazbata Muharriri
Gelibolu
Celal Nuri

REİS — Mütalaa var mı efendim? Tashih veçhile reye arz ediyorum. Kabul edenler el kaldırsın... Kabul etmeyenler el kaldırsın...

Tekrar reye arz ediyorum efendim. Kabul edenler lütfen ayağa kalksın... Kabul etmeyenler ayağa kalksın... Encümenin tadili veçhile kabul edilmiştir.

Riyaseti Celileye

72 nci madde hakkında havale olunan tahrirler nazarı mütalaya alınarak madde şu şekle ifrağ edilmiştir. Kabulünü teklif ederiz.

Madde 72. — Bir kanun lâyihası veya teklifi hakkında ya teklif edilirken, yahut birinci müzakeresinden evvel hükümet, teklif sahibi veya aitt olduğu encümen müstaceliyet kararı isteyebilirler.

Bir lâyiha veya teklifin yalnız bir defa müzakeresiyle iktifa edilmesi için Meclisin kabul edeceği esaslı bir sebep olmadıkça müstaceliyet kararı verilmez.

Müstaceliyet kararını isteyenler icabında o kararın geri alınmasını talep edebilirler.

Reis
Edirne
Faik

Mazbata Muharriri
Gelibolu
Celal Nuri

HAKKI TARIK BEY (Giresun) — Efendim, geçen defaki müzakere arasında bu müstaceliyet meselesinin esbabı mucibesini doğrudan doğruya Heyeti Umumiyyeye söyledikleri gibi bu aza doğrudan doğruya encümene de esbabı mucibeyi söyleyebilirler ve encümenden böyle bir karar isteyebilirler denmiştir.

Halbuki; encümenin şimdi okunan maddesinde, Meclis azasından encümene böyle bir teklif yapılabileceğine dair hiç bir kayıt yoktur. Halbuki; encümenlere verilmiş olan teklifler hakkında mutlaka müstaceliyet kararının esbabı mucibesini encümene arz

etmek ve encümen tarafından müstaceliyet kararı vermek iktiza eder. Eğer böyle kalırsa makamı riyasete bir takrir vermek ve o takrir müstaceliyet kararıyla havale ettirmek lâzım gelecektir. Encümen, yukarıda arz ettiğim şekilde vaki olan teklifi ne için nazarı itibara almamıştır? Encümen cevabını versin.

NİZAMNAMEİ DAHİLİ ENCÜMENİ MAZBATA MUHARRİRİ CELAL NURİ BEY (Gelibolu) — Efendim, her mebus her encümene her türlü teklifatta bulunabilir. Binaenaleyh, müstaceliyet kararı ittihaz edilmesi için her encümene böyle bir teklifte bulunması tabiidir. Bunun için bunu maddeye derç etmeyi zait gördü.

HAKKI TARIK BEY (Giresun) — Efendim, daha evvel kabul edilmiş bir madde vardı. Encümenler, ancak kendilerine havale edilen evrak üzerinde müzakere edebilirler diye bir maddedir.

CELAL NURİ BEY (Gelibolu). — O iş zımnındadır.

HAKKI TARIK BEY (Giresun) — Efendim, geçen defa da arz ettim. Müstaceliyet teklifleri, vekiller tarafından dermeyan edilir. Güzel; teklif sahibi tarafından ileri sürülür bu da güzel. Fakat; Heyeti Umumiyye mal olmuş bir teklif veya lâyiha üzerinde zannediyorum ki beyanı rey ve mütalaa edecek azayı kıram, her halde esbabı mucibe mülahaza ederlerse bu esbabı mucibeyi burada söylemek salahiyetini haizdirler. Fakat biz bu madde ile bunu takyit ediyoruz. Hiç olmazsa bu esbabı mucibeyi encümene söylesin. Encümen bunun hakkında bir karar ittihaz etsin diyorum. Eğer maddeyi bu şekilde bırakacak olursak, o zaman ben her hangi bir müstaceliyet teklifi yapabilmek için mutlaka Riyasete bir takrir vermem ve onu o tarik ile encümene havale ettirmekliğim lâzımdır. Çünkü: Kabul ettiğimiz madde; encümenlerin behemahal muhavvel evrak hakkında müzakere edecekleri hakkındadır. Bu takdirde encümen, benim dermeyan edeceğim bir müstaceliyet teklifinden pek âlâ imtina edebilir. Onun için teklif sahibinden sonra «azadan vaki olacak müracaat üzerine resen» gibi bir kayıt ilâve etmek lâzımdır. Bunun için esasen bir takrir takdim etmiştim. Nazarı dikkate alınmış.

NİZAMNAMEİ DAHİLİ ENCÜMENİ REİSİ FAİK BEY (Edirne) — Efendim, Hakkı Tarık Beyin söyledikleri katiyen varit değildir. Meclisi Âli azasından her zat gidip encümene teklifte bulunabilir. Zaten bunu nizamnameye koymuş olsak encümen müstaceliyet kararını isterse kabul, isterse red-

deder. Bunda bir mecburiyet yoktur. Esasen kanunların iki defa müzakeresi esasını encümen kabul ettiği içindir ki: Bu müstaceliyet kararı tekliflerini biraz kuyuda tabi tutmuştur. Mahaza rey Heyeti Celilenindir.

HAKKI TARIK BEY (Giresun) — Efendim, encümen doğrudan doğruya azanın kendilerine böyle bir teklif yapacağını kabul ediyorsa âlâ bendeniz daha evvel kabul edilen bir kayıttan korkarak arz ettim.

REİS — Hakkı Tarık Beyefendinin encümene verilen takririnde şimdi izahatlarıma ait bir şey yoktur. Bu teklif «veya teklif sahibi veya resen mebuslardan birinin müracaatı üzerine...» şeklinden ibarettir. Binaenaleyh, encümenlere mebusların müracaatlarını mutlak bırakmışlar, diğer kısmı tadilen kabul etmişlerdir. Şekil bundan ibarettir, başka bir mütalaa var mı? Encümenin tadili veçhile maddeyi reye arz ediyorum. Kabul edenler lütfen el kaldırsın.. Kabul etmeyenler lütfen el kaldırsın... Kabul edilmiştir.

Efendim, 73 ncü maddenin encümenden gelen musahhah şekli okunacak :

Riyaseti Celileye

Bilâ takrir encümenimize iade kılınan 73 ncü maddenin (esbabı mucibeyi) kelimeleri yerine (şartları) kelimesinin ikamesiyle Heyeti Celileye arzını teklif ederiz.

Nizamnamei Dahili Encümeni

Reisi
Edirne
Faik

Mazbata Muharriri
Gelibolu
Celâl Nuri

REİS — Mütalaa var mı efendim? Encümenin teklifi veçhile kabul edenler lütfen el kaldırsın... Kabul etmeyenler el kaldırsın... Kabul edilmiştir.

89 ncü maddenin encümenden gelen tadili okunacak:

Riyaseti Celileye

89 ncü madde hakkındaki takrirler mütalaa olundu. Birinci fıkranın şu şekilde kabulünü teklif ederiz: Her müzakerenin başından sonuna kadar hükümet namına mütalaa beyan etmek üzere Başvekil veya yahut o nama mütalaat serdine mezun bir vekil veya birinci sınıf devair rüesasından biri bulunur.

Üçüncü fıkranın şu şekilde kabulünü teklif ederiz: «bulunmazlarsa müzakere bir defaya mahsus olmak üzere gelecek inikada talik olunur.»

Nizamnamei Dahili Encümeni

Reisi
Edirne
Faik

Mazbata Muharriri
Gelibolu
Celâl Nuri

REİS — Başka mütalaa var mı efendim? Encümenin tadilen teklif ettiği maddeyi kabul edenler lütfen el kaldırsın... Kabul etmeyenler lütfen el kaldırsın... Kabul edilmiştir.

Sakizinci Bap
Kanunların Müzakeresi
İki Müzakere

Madde 102. — Kanun lâyiha ve teklifleri ancak iki müzakereden sonra katî surette kabul edilmiş olur.

REİS — Söz söyleyen yoktur. Maddeyi aynen kabul edenler lütfen el kaldırsın... Kabul etmeyenler lütfen el kaldırsın... Kabul edilmiştir.

İki Müzakereye Tabi Olmayan Lâyhalar

Madde 103. — İki defa muzakere hakkındaki şerait varidat ve masarifat bütçesiyle muhasebei katiye kanununa, munzam ve fevkalâde tahsisat ve bütçe fâsıllarında münakale taleplerini muhtevi kanun lâyhalarına şamil değildir.

Bunlar hakkında bir müzakere kâfidir.

REİS — Mütalaa var mı?

MAZHAR MÜFİT BEY (Denizli) — Muhasebei katiye tabiri nedir?

CELAL NURİ BEY (Gelibolu) — Hesabı Kati kanunlarıdır.

REİS — Başkaca mütalaa yoktur. Kabul edenler lütfen el kaldırsın... Kabul etmeyenler lütfen el kaldırsın... Kabul edilmiştir.

Lâyiha ve Teklifleri Bastırılması

Madde 104. — Hilâfına Heyeti Umumiyenin kararı olmadıkça hiç bir kanun lâyihası veya teklifi bastırılıp azaya dağıtıldıktan en az kırk sekiz saat geçmeden müzakere edilemez.

REİS — Maddeyi aynen kabul edenler lütfen el kaldırsın... Kabul etmeyenler lütfen el kaldırsın... Kabul edilmiştir.

Esbabı Mucibe ve Maddelerin Okunması

Madde 105. — Bir kanunun müzakeresine başlandıktan reis, esbabı mucibe mazbatalarıyla maddeler heyeti umumiyesinin okunmasına lüzum olup olmadığını heyete sorar.

Buna lüzum görüldükte aynen okunur.

REİS — Mütalaa var mı efendim? Maddeyi aynen kabul edenler lütfen el kaldırsın... Kabul etmeyenler lütfen el kaldırsın... Kabul edilmiştir.

Heyeti Umumiye Hakkında Söz, Müzakerenin

Kıfayeti Teklifi

Madde 106. — Lâyiha veya teklifin müzakereye başlanmasında Reis, heyeti umumiye hakkında mütalaa beyan etmek isteyenlere söz verir.

Mevzuu muzakere lehinde, aleyhinde ve hakkında söz isteyenlerden en az ikişer mebus iradı kelam etmeden müzakerenin müzakeresinin kıfayeti reye konamaz.

REİS — Mütalaa var mı? Maddeyi reye arz ediyorum. Kabul edenler lütfen el kaldırsın... Kabul etmeyenler lütfen el kaldırsın... Kabul edilmiştir.

Müzakerenin Kıfayeti Aleyhinde Söz

Madde 107. — Müzakerenin kıfayeti aleyhinde söz isteyenler bulunursa içlerinden yalnız birine ruhsat verilir. Ondan sonra işari reye müracaat olunur.

HAKKI TARIK BEY (Giresun) — Efendim, Encümenin bu maddeyi tavzih etmesine ihtiyaç vardır. Maddede «içlerinden yalnız birine ruhsat verilir» deniyor. Bunun o şekilde tatbikatı hasıl olabilir ki: Meselâ beş kişi kıfayet aleyhinde söz almıştır. Makamı Riyaset beşten ihtiyar ettiği birine söz verir. Halbuki matlup olan bu değildir. İlk defa söz almanın söylemesi icap eder. Ancak izahat verirse zapta geçmiş olur ve maksat hasıl olur.

CELAL NURİ BEY (Gelibolu) — Bu eski maddenin aynıdır. Tabii ilk söz isteyeneye verilir. Fakat aralarında ittifak ettikleri takdirde ahkâmı umumiye mucibince o da yerini diğerine verir.

TALAT BEY (Ardahan) — Hakkı kelamı terk ederse o başka.

REİS — Maddeyi kabul edenler lütfen el kaldırsın... Kabul etmeyenler el kaldırsın... Kabul edilmiştir.

Maddelerin Müzakeresi

Madde 108. — Heyeti Umumiye müzakeresi bittikten sonra maddelere geçilmesi reye konur.

Reye iktiran etmezse lâyiha veya teklifin reddedilmiş olduğunu Reis ilân eder.

REİS — Mütalaa var mı? Aynen kabul edenler lütfen el kaldırsın... Kabul etmeyenler lütfen el kaldırsın... Kabul edilmiştir.

Beş Gün Sonra İkinci Müzakere

Madde 109. — İkinci müzakere birinci müzakereden ancak beş gün geçtikten sonra ruznameye alınır.

REİS — Mütalaa yoktur efendim. Maddeyi aynen kabul edenler lütfen el kaldırsın... Kabul etmeyenler lütfen el kaldırsın... Kabul edilmiştir.

İkinci Müzakere

Madde 110. — İkinci müzakerede lâyiha ve teklifin heyeti umumiyesi hakkında müzakere cereyan etmez.

Bu müzakereye ancak tadil teklifleri üzerinde müzakere cereyan eder.

REİS — Mütalaa var mı? Maddeyi kabul edenler lütfen el kaldırsın... Kabul etmeyenler lütfen el kaldırsın... Kabul edilmiştir.

Müteaddit Meselelerin Birbirinden Ayrılmaları

Madde 111. — Müzakere edilen bir madde müteaddit mesele veya fıkralardan mürekkep ise bunların birbirinden tefrikiyle ayrı ayrı reye konmaları teklif olundukta muktezası ifa olunur.

REİS — Mütalaa var mı? Maddeyi kabul edenler lütfen el kaldırsın... Kabul etmeyenler lütfen el kaldırsın... Kabul edilmiştir.

İbare ve Tertip Yanlışlıkları

Madde 112. — Lâyiha veya teklifin katiyen kabulü reye konmadan evvel, ibare ve üslup, yahut tertip tensik itibariyle noksan veya iltibas olduğu aza veya encümen tarafından dermeyer olunursa metin, ait olduğu encümene gider.

Edilen tashihlerin reye ıktiran etmesi lâzımdır.

REİS — Mütalaa var mı efendim?

HAKKI TARIK BEY (Giresun) — Tashihlerin diyelim.

REİS — Maddeyi bu suretle reye arz ediyorum. Kabul edenler lütfen el kaldırsın... Kabul etmeyenler lütfen el kaldırsın.. Kabul edilmiştir.

Son Şekil Üzerine Müzakere

Madde 113. — Lâyiha veya teklifin maddeleri üzerinde müzakere bittikten sonra heyeti umumiyesi hakkında lehte vealeyhte söz söylemek isteyenlerden yalnız birer mebusa ruhsat verilir.

REİS — Mütalaa yoktur. Maddeyi aynen kabul edenler lütfen el kaldırsın.. Kabul etmeyenler lütfen el kaldırsın... Kabul edilmiştir.

Müzakere Sırasında Sual

Madde 114. — Bir kanunun veya bütçenin müzakeresi sırasında her mebus hükümete veya mazbata muharririne istediği sualleri sorabilir.

Sualler, söz bittikten sonra, sıra ile sorulur.

REİS — Mütalaa var mı? (hayır sesleri) Maddeyi aynen reye arz ediyorum. Maddeyi aynen kabul edenler el kaldırsın... Kabul etmeyenler el kaldırsın.. Kabul edildi.

Muahede ve Mukaveleler

Madde 115. — Teşkilâtı Esasiye Kanununun 26 ncı maddesi mucibince tasdikleri Meclisin müsaadesine mütevakıf bulunan devletlerle münakit muahede ve mukavelelerin tasdiki talebini mutazammın kanun lâyihaaları Meclise takdim edildikte o muahede

ve mukavelelerin ihtiva ettiği maddeler reye konamaz ve metinleri hakkında tadilat teklif edilemez.

Birinci müzakere sırasında maddeler hakkında vuku bulacak itiraz lâyihaanın encümene iadesini istemek suretinde olur.

Bu itiraz müzakereden sonra nazarı mütalaaaya alındığı takdirde encümene havale olunur.

Encümen tetkik edilmek için kendisine muhavvel tekliflerin heyeti mecmuası hakkında bir mazbata tanzim eder.

Bu mazbata bastırılıp azaya dağıtılır.

Encümen, mazbatasında lâyihaanın kabul, tehir veya reddine karar verir.

Tehir Kararı Şu Esbabı Mucibeyi İhtiva Eder :

«Meclis, muahede (veya mukavele) nin filan ve filan maddeleri (tehiri mucip maddeler tamamıyla yazılmalıdır) hakkında hükümetin nazarı dikkatini celp ederek tasdiki için muktazi müsaadesini tehir eder.»

Bu muahede ve mukaveleler hakkında müstace-liyet kararı verilmiş ise encümen, tadil tekliflerine dair olan mazbatasını itiraza uğramayan maddelerin müzakeresi akabinde heyeti umumiyeye takdim eder.

REİS — Mütalaa var mı? (hayır sesleri). Maddeyi aynen kabul edenler lütfen el kaldırsın.. Kabul etmeyenler lütfen el kaldırsın.. Kabul edildi.

Mukaveleler

Madde 116. — Türkiye Büyük Millet Meclisinin kabulüne muallak olarak hükümetçe akdedilen mukavelelerle bunların tasdiki talebini mutazammın kanun lâyihaaları hakkında dahi geçen maddedeki usule riayet olunur.

REİS — Mütalaa var mı? (hayır sesleri). Maddeyi aynen kabul edenler lütfen el kaldırsın... Kabul etmeyenler lütfen el kaldırsın... Kabul edilmiştir.

İade Olunan Kanunların Tekrar Müzakeresi

Madde 117. — Teşkilâtı Esasiye Kanununun 35 nci maddesi ikinci fıkrası mucibince Reisi Cumhurun ilânını muvafık görmeyip esbabı mucibesıyla birlikte bir daha müzakere edilmek üzere on gün zarfında Meclise iade ettiği bir kanun heyeti umumiyeye haber verildikten sonra ait olduğu encümene havale olunur.

Encümen Reiscumhurun iade esbabı mucibesini de mütalâa ettikten sonra o kanunun müzakeresini iade ve neticesinde mazbatasını heyeti umumiyeye takdim eder.

İade olunan bir kanun, reye ıktiran etmemiş lalettayın bir kanun lâyihası veya teklifi gibi heyeti umumiyede yeniden müzakere ve intac edilir.

Hakkında vaktiyle gerek müstaceliyet kararı verilmiş olsun veya olmasın iade olunan bir kanun yalnız bir defa müzakere edilir.

REİS — Söz isteyen yoktur. Maddeyi Encümen tashih etmiştir ve tashih veçhile okunmuştur, kabul edenler lütfen el kaldırsın... Kabul etmeyenler lütfen el kaldırsın.. Kabul edildi.

Bir Nutkun İlânı

Madde 118. — Bir nutkun talik ve ilânı teklifi ancak onun zabıt ceridesiyle neşrinden ve o nutkun taalluk ettiği madde kabule iktiran ettikten sonra reye konabilir.

REİS — Mütalaa var mı? (hayır sesleri). Maddeyi aynen kabul edenler lütfen el kaldırsın... Kabul etmeyenler lütfen el kaldırsın.. Kabul edildi.

Dokuzuncu Bap Tadilnameler

Tadilnamelerin Nasıl Verileceği ve Encümenlere Tevdii

Madde 119. — Bir encümene muhavvel kanun lâyiha veya teklifi hakkında bir veya bir kaç mebus tadilât teklif etmek isterlerse bir tadilname tanzim ederek Reise takdim ederler.

Tadilnamelerde bunların kanunun hangi maddesine veyahut bütçenin hangi faslına ait bulunduğu tasrih edilmelidir.

Bu tadilnameler encümen mazbatasının zeylinde sahiplerinin esbabı mucibeyi havi muhtıraları ile birlikte bastırılarak haklarında encümence ittihaz edilen kararlar ile esbabı beyan edilir.

Lâyihanın heyeti umumiyede müzakeresi esnasında o tadilâtın sırası geldikte sahibi esbabı mucibesini tafsil edip mevcut azadan terviç ve teyit eden bulunursa müzakereye konur.

Aksi takdirde müzakeresinden vaz geçilir.

REİS — Mütalaa var mı? (hayır sesleri). Maddeyi aynen kabul edenler lütfen el kaldırsın... Kabul etmeyenler lütfen el kaldırsın.. Kabul edildi.

Birinci Müzakereden Sonra Verilen Tadilnameler

Madde 120. — Kanun lâyihası veya teklifinin birinci müzakeresi bittikten sonra arz olunan yeni tadilnameler o lâyihanın tetkikine memur encümene verilmek lâzımdır.

REİS — Mütalaa var mı? (hayır sesleri). Maddeyi aynen kabul edenler lütfen el kaldırsın.. Kabul etmeyenler lütfen el kaldırsın... Kabul edildi.

Müzakere Sırasında Verilen Tadilnameler

Madde 121. — Birinci ve ikinci müzakerenin ce-reyanı sırasında takdim olunan tadilnamelerin ait

olduğu encümene havalesini mazbata muharriri talep ederse bu havale mecburidir.

REİS — Mütalaa var mı? (Hayır sesleri). Maddeyi aynen kabul edenler lütfen el kaldırsın... Kabul etmeyenler lütfen el kaldırsın... Kabul edildi.

Birinci ve İkinci Müzakere Sırasında Verilip

Encümene Havaleleri İstenmeyen Tadilnameler

Madde 122. — Birinci ve ikinci müzakerenin ce-reyanı sırasında takdim olunan tadilnamelerin encü-mene havalesi encümen tarafından istenmediği hal-de tadilâtın esbabı mucibesi sahipleri tarafından müc-melen beyan olunur.

İkinci müzakere sırasında buna yalnız encümen cevap verebilir.

Bunun üzerine tadilnamenin nazarı mütalaaaya alınıp alınmaması heyetçe karar verilir.

Nazarı mütalaaaya alınırsa encümene havale olunur.

Encümen isterse filhal kabul eder.

REİS — Mütalaa var mı? (Hayır sesleri). Maddeyi aynen kabul edenler lütfen el kaldırsın... Kabul etmeyenler lütfen el kaldırsın.. Kabul edilmiştir.

Tadilât Teklif Edenlerin Salahiyetleri

Madde 123. — Tadilât teklif edenler tadilnamelerin havale olunduğu encümende fikirlerini beyan etmek isterlerse mütalaaalarının dinlenmesi zaruridir.

REİS — Mütalaa var mı? (hayır sesleri). Maddeyi aynen kabul edenler lütfen el kaldırsın.. Kabul etmeyenler lütfen el kaldırsın... Kabul edildi.

İkinci Müzakerede Encümene İade Olunan Maddeler (Hakkında Tadil Teklifleri)

Madde 124. — İkinci müzakerede Encümene iade olunan maddeler hakkında sair mebuslar tarafından da Encümene tadil teklifleri verilebilir.

REİS — Mütalaa var mı? (Hayır sesleri). Maddeyi aynen kabul edenler lütfen el kaldırsın... Kabul etmeyenler lütfen el kaldırsın... Kabul edildi.

Tadilnameler Ne Zaman Reye Konur

Madde 125. — Tadilnameler asıl maddeden evvel reye konur.

SÜLEYMAN SIRRI BEY (Bozok) — Malumu âlî-niz müzakere esnasında kifayet takriri verildikten sonra da bir çok tadil takrirleri verilmektedir. Halbuki tadilnamelerin bir maddenin kifayeti müzakere-si reye konulmadan evvel verilmesi icabeder. Buna imkân kalmamak için benideniz bunun sonuna bir fıkra ilâvesini teklif ediyorum. Tadilnameler kifayeti müzakere kararından behemahal evvel verilmelidir. Ev-vel düşünsün, evvel versin.

Riyaseti Celileye

Tadil tekliflerinin müzakerenin kifayetine karar verilmezden evvel yapılması lâzımdır. Bundan sonra verilen tadil teklifleri kabul edilmez.

Maddenin sonuna balâdaki fıkranın ilâvesini teklif eylerim.

Bozok Mebusu

Süleyman Sırri

REİS — Encümenin mütalaası var mı?

CELAL NURİ BEY (Gelibolu) — Hacet yoktur.

REİS — Efendim, Encümen hacet yoktur diyor. Binaenaleyh takriri reye vaz ediyorum. Nazarı itibara alanlar lütfen el kaldırsın... Nazarı mütalaaya almayanlar lütfen el kaldırsın... Nazarı mütalaaya alınmadı. Maddeyi aynen reye vaz ediyorum. Kabul edenler lütfen el kaldırsın... Kabul etmeyenler lütfen el kaldırsın... Kabul edildi.

Munzam Maddeler

Madde 126. — Munzam maddeler teklifi için de tadilnameler hakkındaki husus tatbik olunur.

REİS — Mütalaa var mı? (Hayır sesleri) Maddeyi aynen kabul edenler lütfen el kaldırsın... Kabul etmeyenler lütfen el kaldırsın... Kabul edildi.

Onuncu Bap

Kanunların Tefsiri

Madde 127. — Bir kanunun tefsiri lâzım geldikte tefsir talebini havi esbabı mucibeli tezkere veyahut takrir o kanunu bîdayeten müzakere etmiş olan encümen veya encümenlere havale olunur.

Şayet o kanunu hususî bir encümen tetkik etmiş ise kanunun taalluk ettiği vekâletlerle mütenazır encümenlerden birer aza almak suretiyle muvakkat bir encümen teşkil olunur.

Encümen mazbatası Heyeti Umumiye'ye arz edilerek tefsiri mutazammın fıkra müzakere edilir.

Asıl kanunun kabulü için ne gibi usul ve ekseriyet nisabı lâzım ise tefsir fıkrası da aynı usule ve nisaba tabidir.

CELAL NURİ BEY (Gelibolu) — Efendim, yazılan bir maddede bir noksan varidi hatır olmuştur. Azayı kiram tarafından ihtar vukubuldu. Şöylece tas-hihini rica ederiz.

(Şayet o kanunu hususî bir encümen tetkik etmiş ise kanunun taalluk ettiği vekâletlerle mütenazır encümenlerden en az birer aza alınmak suretiyle beş kişiden mürekkep muvakkat bir encümen teşkil olunur.)

Belki iki vekâlete taalluk eden iki kişilik bir encümen olmak lâzım gelir. Binaenaleyh beş kişiden ibaret bir encümen olmasını teklif ediyoruz.

HAKKI TARIK BEY (Giresun) — Bendeniz beş yerine on beş olması ve diğer encümenler gibi nisap aranması taraftarıyım.

RASİH BEY (Antalya) — Müsaade buyurursanız buradan arz edeyim. Encümen kabul ederse bir fıkra ilâvesini arz edeceğim. «Tefsiri mutazammın talepler ve mazbatalar encümen ve Heyeti Umumiye'ye tercihan müzakere olunur» böyle bir şey ilâve edilirse çok muvafık olur.

CELAL NURİ BEY (Gelibolu) — Efendim, Rasih Efendinin buyurdıkları gayet doğrudur. Esasen biz diğer bir madde ilâvesi için takrir verecektik. Çünkü tefsiri tazammun eden iş müstacel işlerdir, hükümet veyahut ashabı mesalih böyle bir işten dolayı belki sıkışmış olurlar. Ruznamedeki müzakereyi beklemek lâzım; onun için 127 nci maddeden sonra böyle bir maddenin ilâvesini teklif ediyoruz.

REİS — Efendim, Encümenin teklifi okunsun da maksat temin edilirse reye koruz. 127 nci maddenin tadili hakkında Hakkı Tarık Beyin bir takriri var :

Riyaseti Celileye

Muvakkat Encümenin on beş kişilik olmasını teklif ederim.

Giresun

Hakkı Tarık

HAKKI TARIK BEY (Giresun) — Efendim, izah edeyim : Kabul ettiğimiz esasa göre on beş kişilik encümenlerde beş mebusun huzuriyle müzakere icra ve karar ittihaz olunabilir. Bendeniz on beş kişi teklif ediyorum. Hakikatta beş mebusan mürekkep bir encümen teklif ediyorum demektir. Eğer beş azadan mürekkep bir encümen kabul edersek üç azanın içtimai ile nisabı müzakere hâsıl olacak. Ve üç azadan mürekkep bir encümende iki kişilik ekseriyetle karar verilecek demektir. Onun için muvakkat encümenin on beş kişi olmasını teklif ediyorum.

FAİK BEY (Edirne) — Encümen de kabul ediyor efendim.

REİS — Efendim; Hakkı Tarık Beyin teklifini nazarı dikkate alanlar lütfen el kaldırsın... Nazarı dikkate almayanlar lütfen el kaldırsın... Nazarı dikkate alınmıştır. Maddenin şeklini tespit için Encümene veriyoruz efendim.

Riyaseti Celileye

127 nci maddeden sonra şu maddenin kabulünü teklif ederiz :

Madde — Tefsiri mutazammın Encümen mazbataları ruznamedeki sair işlere tercihan müzakere ve intaç edilir.

Gelibolu

Celal Nuri Bey

Edirne

Faik

RASİH BEY (Antalya) — Efendim, bendeniz encümenlerin de bu gibi tefsir mazbatalarını diğer lâ-yihalara ve tekliflere tercihan müzakere etmesini teklif ediyorum.

REİS — Efendim, encümenin teklif ettiği madde hakkında Antalya Mebusu Rasih Beyin bir tadilnamesi vardır, okunacaktır.

Riyaseti Celileye

Madde 127. — Maddenin berveçhiati kabulünü arz ederim.

Tefsiri mutazammın talepler ve mazbatalar encümen ve Heyeti Umumiyece tercihan müzakere olunur.

Antalya

Rasih

CELAL NURİ BEY (Gelibolu) — Kabul ediyorum efendim.

REİS — Efendim, Rasih Beyin teklifini encümen de kabul ediyor. Bu teklifi nazarı mütalaaya alanlar el kaldırsın... Nazarı mütalaaya almayanlar el kaldırsın... Nazarı mütalaaya alınmıştır.

Efendim, Hakkı Tarık Beyin tadil teklifi üzerine encümenin tadilen getirdiği şekli okuyorum :

Madde 127. — Bir kanunun tefsiri lâzım geldikte tefsir talebini havi esbabı mucibeli tezkere veyahut takrir o kanunu bidayeten müzakere etmiş olan encümen veya encümenlere havale olunur.

Şayet o kanunu hususî bir encümen tetkik etmiş ise kanunun taalluk ettiği vekâletlerle mütenazır encümenlerden aza alınmak suretiyle on beş kişiden mürekkep muvakkat bir encümen teşkil olunur.

Encümen mazbatası Heyeti Umumiyece arz edilecek tefsiri mutazammın fıkra müzakere edilir. Asıl kanunun kabulü için ne gibi usul ve ekseriyet nisabı lâzım ise tefsir fıkrası da aynı usule ve nisaba tabidir. Tefsiri mutazammın fıkralar yalnız bir defa reye konmakla iktifa edilir.

SÜLEYMAN SİRRI BEY (Bozok) — Efendim, «burada kanunun taalluk ettiği vekâletlerle mütenazır encümenler» deniyor. Eğer kanunun icrasına Heyeti Vekile memur ise, Heyeti Vekileye mütenazır encümenlerden birer aza alınır. Şayet iki vekâlet ve meselâ Dahiliye ve Maliye vekâletleri memur ise bu iki vekâletten mi 15 kişi olacak? Onun için (kanunun taalluk ettiği) cümlesinin kalkması lâzımdır. Bu cümle zaittir.

REİS — Bir daha okuyalım efendim. (127 nci madde tekrar okundu)

Maddenin aldığı şekil budur; Süleyman Sırrı Bey (kanunun taalluk ettiği) cümlesi zaittir diyorlar.

SÜLEYMAN SİRRI BEY (Bozok) — Müsaade ederseniz izah edeyim efendim. Kanunun icrasına Heyeti Vekile memur olduğu zaman kanunun taalluk ettiği vekâletlerle kanunun aslını düşünceğiz. Kanunun altında «işbu kanunun ahkâmını icraya İcra Vekilleri Heyeti memurdur» cümlesi olduğu vakit bu kanun tefsire gelmiş ise her vekâlete mütenazır encümen on beş kişilik bir heyet teşekkül edecektir. Şayet kanunun altında «işbu kanunun ahkâmını icraya Dahiliye ve Maliye Vekilleri memurdur» yazılı ise bu on beş kişi Dahiliye ve Maliye Vekâletleriyle mütenazır olan Dahiliye ve Muvazenei Maliye Encümenlerinden mi alınacak? Alınmayacak ise (kanunun taalluk ettiği) ibaresini kaldırırsak fıkra şöyle olur : «Şayet o kanunu hususî bir encümen tetkik etmiş ise vekâletlerle mütenazır encümenlerden... ilah»

HAKKI TARIK BEY (Giresun) — Efendim, bir nokta daha vardır. Bazı kanunların icrasına bizzat Meclis memur olmaktır. O takdirde vaziyet ne olacaktır?

CELAL NURİ BEY (Gelibolu) — Efendim, Meclisi Âlinin icrasına memur olduğu kanunlar ya Teşkilâtı Esasîyedir, yahut Nizamnamei Dahildir. Onların da encümeni mahsusu vardır. Buna taalluk etmez.

REİS — Efendim, (kanunun taalluk ettiği) cümlesinin tayyını encümen kabul ediyor mu?

CELAL NURİ BEY (Gelibolu) — Kabul ediyorum efendim.

REİS — Efendim, son tadil veçhile yani şayet o kanunu hususî bir encümen tetkik etmiş ise vekâletlerle mütenazır encümenlerden aza almak suretiyle on beş kişiden mürekkep muvakkat bir encümen teşkil olunur... şeklinde maddeyi reynize arz ediyorum. Kabul edenler lütfen el kaldırsın... Kabul etmeyenler lütfen el kaldırsın... Kabul edilmiştir.

Rasih Beyin takririni tekrar okuyoruz efendim.

Riyaseti Celileye

Maddenin berveçhiati kabulünü arz ederim.

Madde — Tefsiri mutazammın talepler ve mazbatalar encümen ve Heyeti Umumiyece tercihan müzakere olunur.

Antalya

Rasih

REİS — Rasih Bey bunu madde olarak teklif ediyorlar. Bunun madde olarak kabulünü reynize arz ediyorum. Kabul edenler el kaldırsın... Kabul etmeyenler el kaldırsın. Madde olarak kabul edilmiştir.

On Birinci Bap
Bütçe Müzakeratı

Bütçe Encümenince Tetkik Olunacak İşler

Madde 128. — Bütçe Encümeninin tetkikine muhavvel hususlar şunlardır :

1. Meclis ve merbutatı bütçesiyle munzam tahsisatı hakkındaki kanun lâyhaları;
2. Bütçe Kanunu;
3. Munzam tahsisat, fevkalâde tahsisat ve fasıllar arasında münakale talebini havi kanun lâyhaları;
4. Devlet varidatının veya masarifatının artırılmasını veya eksiltmesini intaç edecek her nevi kanun lâyiha ve teklifleri;
5. Bütçe kanunlarına ve dördüncü fıkradaki kanunlara müteallik bütün tefsir taleplerinin tetkiki.

KÂZİM VEHİBİ BEY (Ergani) — Efendim, birinci fıkra «tetkikine muhavvel hususlar» denileceğine «bütçe encümeninin tetkik edeceği işler şunlardır» denilse bir mahzur yoktur zannederim. Bu Türkçe değildir.

CELAL NURİ BEY (Gelibolu) — Doğrudur efendim. Muhavvel kelimesi daima kullanılmıştır. (Husus) lar yerine işler denilebilir.

REİS — Muhavvel kelimesinin tayyını da istiyorlar efendim.

CELAL NURİ BEY (Gelibolu) — Kabul ederiz.

REİS — Öyle tashih ediyoruz efendim. Encümen de kabul ediyor. (Bütçe Encümeninin tetkik edeceği işler) şeklinde olacaktır. Bu tashih veçhile maddeyi reyinize arz ediyorum. Kabul edenler el kaldırsın... Kabul etmeyenler el kaldırsın... Kabul edilmiştir efendim.

Ne Zamana Kadar Tadilname Verilir

Madde 129. — Bir daire bütçesi mazbatasının mebuslara dağıtılmasından sonra muhtevi olduğu fasıllar hakkında, bütçe kanununa, bilâvasıta vergiler kanunlarına, tahsisat küşadını ihtiva eden kanunlara temas eden, varidatın ve masarifatın artırılmasını veya eksiltmesini mucip olan hiçbir tadilname veya munzam madde teklifi bu tevziden itibaren yedi gün geçtikten sonra dermeyeran olunamaz.

NİYAZİ BEY (Mersin) — Efendim, bu madde biraz yanlış yazılmıştır. Encümende bu şekilde tetkik edilmemiştir. Encümendeki arkadaşlar maddeyi değiştirmişler. Maddenin esası budur :

(Bir daire bütçesi mazbatasının mebuslara dağıtılmasından sonra muhtevi olduğu fasıllar hakkında, bütçe kanununa, bilâvasıta vergiler kanunlarına, tahsisat

küşadını ihtiva eden kanunlara temas eden ve varidatın artmasını veya masarifatın eksilmesini mucip olan hiçbir tadilname veya munzam madde teklifi, bu tevziden itibaren yedi gün geçtikten sonra dermeyeran olunamaz.) iki nokta vardır. Birisi temas edenden sonra virgöl değil (ve) dir. Diğeri (varidatın artmasını veya masarifatın eksilmesini mucip olan) cümlesinin kaydı lâzımdır - ki : çok esaslı bir noktadır.

FAİK BEY (Edirne) — Söyledikleri doğrudur efendim. Tertip sehvi vardır.

REİS — Sizin tashih ettiğiniz şekli kâtip beye buldurdum ve onu okuduk tashihiniz yanlış ise o başka... (Handeler) Efendim, Niyazi Beyin söylediklerini encümen doğru olduğunu söylüyor. Tekrar okunacaktır.

(Tekrar okundu)

RASİH BEY (Antalya) — Efendim, bunu müteakip maddede bir fıkra var Müzakere etmekte olduğumuz maddedeki «ve varidatın ve masarifatın artırılmasını veya eksiltmesini» fıkrası ile o fıkra arasında bir tenakuz vardır. Bunu müteakip maddedeki arz ettiğim fıkra şudur : (Bu ahkâm umumî masarifi murakabesini temine taalluk eder veya masarifi eksiltme mahiyetinde bulunan tadilnamelere şamil değildir) halbuki bundan evvelki maddeyi teklif veçhile Heyeti Celile kabul buyuracak olursa bu tadilnameleri men etmiş oluyoruz. İkinci noktada : Maddedeki bu fıkra; Meclisi Âlinin bütçe üzerinde bilâ kaydü şart müzakere icra etmesine münafidir. Malumu âliniz bütçe Meclisin bilâkaydû şart murakabe edebileceği bir şeydir. Bütçe murakabesinde böyle bir kayıt konursa varidat veya masarifata taalluk eden teklifler yedi gün sonra verilirse muteber olmaz denince bütçenin burada müzakere edilmesi beyhude olur. Onun için bu fıkranın oradan çıkması lâzımdır. Encümen herhalde iyi tetkik etsin.

ENCÜMEN NAMINA NİYAZİ BEY (Mersin) — Zannediyorum ki Rasih Beyefendi son okuduğumuz şeyi iyi dinlememişlerdir. Eğer müsahhah olan şekil ile bu maddeyi mukayese etselerdi arada bir tenakuz olmadığını pekâlâ görürlerdi. 130 ncu maddede (masarifi eksiltme mahiyetinde olan tadilnamelere şamil değildir) deniyor. Bu gibi tadilnamelerin verilebileceğini maddede tayin ve tasrih ettik. Evvelki madde fasıllara ait ahkâma taalluk eder. 130 ncu madde ise umumî ve zâtî maaşlara, tahsisata, gündeliğe, harcırahların artırılmasına ve memuriyet ihdsına ilah... bunlara taalluk eder.

İkinci maddede bu katiyet olduğu cihetle o katiyeti temin etmek için bu ahkâm umumî masarifin murakabesini temine taalluk eder. Tadihnamelere şamil değildir. Yani bu nevi tadihnameler her an ve zaman verilebilir demektir. Bendeniz zannediyorum ki Rasih Beyin fikriyle Encümenin yazmış olduğu şey arasında hiçbir tenakuz yoktur.

SÜLEYMAN SIRRI BEY (Bozok) — Efendim, burada maddenin başında (bir daire bütçesi mazbatasının) diye başlamış bütçe bir değildir ve maddenin içinde de (varidatın eksilmesinden masrafın çoğalmasından bahsediliyor). Halbuki bir daire bütçesinde masraf vardır, varidat yoktur. Onun için başlarken (bütçenin mebuslara dağıtılmasından) diyerek başlansa daha iyi olur.

CELAL NURİ BEY (Gelibolu) — Hayır efendim.

SÜLEYMAN SIRRI BEY (Bozok) — Bütçe küll olarak tevzi edilir.

ENCÜMEN NAMINA NİYAZI BEY (Mersin) — Daire bütçesi muhtelif vekâletlere ait olan bütçelerdir.

SÜLEYMAN SIRRI BEY (Bozok) — Daire bütçelerinde varidat var mıdır?

REİS — Müsaade ederseniz bu maddenin aslını okuyalım. Aslındaki hüküm yalnız masarifi tezyidine mütedairdir. Burada varidatta karıştırılmış olduğu için Süleyman Sırrı Beyin itirazı vardır. Maddenin aslı şudur :

«Madde 85. — Bir daire bütçesi mazbatasının mebuslara tevziinden sonra muhtevi olduğu fasıllar hakkında masarifin tezyit miktarını mucip olacak tadihname veya mevaddi munzamma teklifi tevziden itibaren üç celse mürurundan sonra mebuslar tarafından dermeyeran olunamaz.»

Encümen ise bu teklifi yapmıştır. Binaenaleyh hakikaten varidat devair bütçelerinde yoktur. Daire bütçelerinin mazbatası sırf masarif listesini ihtiva eder varidat yoktur. Varidat kelimelerini de buraya ilâve etmişlerdir.

RASİH BEY (Antalya) — Niyazi Bey okumadan çıktı dediler. Biraz hocalığım olduğu için okumadan çıkmam. Türkçede (eksiltme) kelimesinin bir kaç manası yoktur. Yukarı maddedeki eksiltme kelimesi neye delalet ederse aşağıdaki fıkrada da mutlaklıktır. Maşata ait eksiltme değildir. Umumî masarifatta eksiltmedir. Lütfen kendileri okusunlar. Herhalde eski nizamnamenin maddesini kabul etmek daha muvafıktır. Bu şekilde kabul edilecek olursa bütçe müzake-

resinde Meclisin elini ayağını bağlamış oluruz demektir. Onun için encümen maddeyi geri alsın, ıslah etsin.

CELAL NURİ BEY (Gelibolu) — Bu iki maddenin encümene iadesini rica ederim efendim. Yani 129, 130 ncu maddelerin iadesini rica ederim.

REİS — Efendim, Rasih Beyin bir teklifi vardır. Eski maddenin aynen kabulünü teklif ediyor ve bu mütalaa üzerine encümen 129 - 130 ncu maddeleri geri istiyor, veriyoruz efendim.

Maliye Vekilinin Huzuriyle Fasil Fasil Müzakere

Madde 131. — Bütçe kanununa merbut cetveller Maliye Vekiliyle ait olduğu vekil veya göndereceği birinci sınıf devair rüesasından biri hazır olduğu halde fasıl fasıl müzakere ve rey istihsal olunur.

REİS — Mütalaa var mı efendim? Maddeyi reyinize arz ediyorum. Kabul edenler el kaldırsın... Kabul etmeyenler el kaldırsın... Kabul edilmiştir efendim.

Muhtasaran Müzakere

Madde 132. — Hükümet veyahut bütçe encümeni veya usulü veçhile tadihname verilmesi suretiyle mebuslar tarafından tadili istenmeyen bütçe fasılları muhtasaran müzakere edilir.

Her hatip bir fasıl hakkında iki defadan ve on beş dakikadan fazla söz söyleyemez.

RASİH BEY (Antalya) — Efendim, bendeniz, encümen şayet muvaffakat ederse, şifahen teklif edeceğim. Muvaffakat etmezse tahriren teklif edeceğim. Son fıkrada her hatip on dakikadan fazla söz söyleyemez deniliyor. Bu fıkranın tayyını teklif ediyorum.

MAZHAR MÜFİT BEY (Denizli) — Bendeniz encümenden soruyorum; bunun mufasssalı nedir, muhtasarı nedir?

CELAL NURİ BEY (Gelibolu) — Efendim, eski nizamnameden aynen alınmıştır.

MAZHAR MÜFİT BEY (Denizli) — Ne demek yani? Muhtasaran ne oluyor?

Riyaseti Celileye

132 nci maddenin tayyını teklif eylerim.

Bozok

Süleyman Sırrı

Riyaseti Celileye

132 nci maddenin tayyını teklif ederim.

Çorum

İsmail Kemal

SÜLEYMAN SIRRI BEY (Bazok) — Efendim, malumu âliniz söz isteyen olmazsa reye konacaktır. Bu, zaif bir ibaredir.

REİS — Efendim; tay teklifleri vardır. Encümenin mütalaası var mıdır?

CELAL NURİ BEY (Gelibolu) — Reye konsun efendim.

RASİH BEY (Antalya) — Reis Beyefendi, madenin tayyını istiyoruz.

REİS — Efendim, tay teklifini reye arz ediyorum. Kabul edenler lütfen el kaldırsın... Kabul etmeyenler lütfen el kaldırsın... Tay teklifi kabul olunmuştur.

Hükmü Bir Seneden Fazlaya Şamil Maddeler

Madde 133. — Bütçe kanununa veyahut merbutatına hükmü bir seneden fazla zamana şamil maddeler derç edilemez.

KÂZİM VEHBİ BEY (Ergani) — Encümen bundan dolayı şayanı tebriktir.

SÜLEYMAN SIRRI BEY (Bozok) — «Hükmü bir seneden fazla zamana şamil maddeler» deniliyor. Şamil olmayan maddeler denecek. (Şamil olan sesleri)

FAİK BEY (Edirne) — Efendim, «bütçe kanununa veyahut merbutatına hükmü bir seneden fazla zamana şamil olan maddeler derç edilemez» olacaktır.

REİS — Efendim, encümenin tashih ettiği veçhile maddeyi reye arz ediyorum. Kabul edenler lütfen el kaldırsın... Kabul etmeyenler lütfen el kaldırsın... Kabul olunmuştur.

On İkinci Bap

Reylerin İstihsali

Muhtelif Şekiller

Madde 134. — Müzakereye arz olunan meseleler hakkında Mecliste üç suretle rey verilir :

1. İşari rey (el kaldırmak veyahut ayağa kalkmaktır);

2. Alenî rey (üzerinde mebusların isimleri yazılı varakaların kutuya atılması veyahut, talep vukuunda kabul, ret, istinkâf kelimelerinin telaffuzudur);

3. Hafi rey (işaretsiz yuvarlakların kutuya atılmasıdır).

HAKKI TARIK BEY (Giresun) — Efendim, (hafi celse) yi (gizli celse) yaptılar. Buradaki (hafi rey) de (gizli rey) yapınlar.

KÂZİM VEHBİ BEY (Ergani) — Efendim, ikinci fıkrada yukarıdaki (atılması) aşağıda (telaffuzudur) deniliyor.

İbarenin insicamını muhafaza etmek için «telaffuz edilmesidir» demek daha doğru olur zannederim.

REİS — Efendim, (hafi) kelimesi (gizli), (alenî) kelimesi (açık) olarak tashih edilmiştir. «Telaffuzdur» kelimesi de «telaffuz edilmesidir» suretinde tashih olunmuştur. Bu tashihat veçhile maddeyi reye vaz

ediyorum, kabul edenler lütfen el kaldırsın... Kabul etmeyenler lütfen el kaldırsın... Kabul edilmiştir.

İşari Rey

Madde 135. — Müzakere sırasında bu nizamname ahkâmına tevfiği harekete daveti mutazammın meselelerle mebuslardan birinin söz söylemekten men'ine, takbihine veyahut muvakkaten Meclisten çıkarılması-na dair hususlarda işari reye müracaat olunur.

Bu nizamname mucibince alenî veyahut hafi reye müracaat zarurî olmayan bütün hususlarda işari rey istimal olunur.

İşari rey istimali halinde evvelâ lehde, sonra aleyhde bulunanların reyine müracaat edilir.

Ondan sonra netice Reis tarafından heyete bildirilir.

CELAL NURİ BEY (Gelibolu) — Efendim; madde (bu nizamname mucibince açık veyahut gizli reye...) diye tashih olunacaktır.

HAKKI TARIK BEY (Giresun) — Efendim; ondan evvel geçmiş kelimeler var ise onların da bu veçhile tashih edilmesi lâzımdır.

REİS — Efendim; encümen sebkürapt vesaire hakkında bir tashih yapacaktır.

Kabul edilen kelimeleri bittabi nazarı itibara alacaklardır. Tashih veçhile maddeyi reye arz ediyorum. Kabul edenler lütfen el kaldırsın... Kabul etmeyenler lütfen el kaldırsın... Kabul edilmiştir.

Vekillerden Şikâyet ve Mebusların İthamında Aranacak Ekseriyet

Madde 136. — İcra Vekillerden biri hakkında şikâyet ve mebuslardan birinin ithamına ait tekliflerin kabulü mevcut azanın üçte iki ekseriyetinin husulüne mütevakıftır.

REİS — Maddeyi reye arz ediyorum efendim. Kabul edenler lütfen el kaldırsın... Kabul etmeyenler lütfen el kaldırsın... Kabul edilmiştir.

İşari Reylerin Sayılması ve Takdiri

Madde 137. — İşari reyleri reisle kâtipler müttefikan saymak ve takdir etmekle mükelleftirler.

Binaenaleyh el kaldırmak suretiyle rey istihsalinin neticesinde ittifak edemezler veyahut ekseriyetin husulünde şüpheye düşerler veya azadan beşi ayağa kalkıp bunu isterlerse ayağa kalkmak usulüne müracaat edilir.

Bunda da ittifak edemezler veyahut yine şüpheleri baki kalırsa alenî reye müracaat olunur.

Hiçbir mebus rey istihsal olunurken söz söylemez.

REİS — Mütalaa yoktur efendim Maddeyi reye arz ediyorum. Kabul edenler lütfen el kaldırsın... Kabul etmeyenler el kaldırsın... Kabul edilmiştir.

Para, Vergi ve Muahede Meselelerinde Açık Rey

Madde 138. — Bütçe kanunu lâyihasıyla vergi ih-das veya ilgasına veyahut vergilerin artırılmasına ve ya eksiltmesine ve muahede ve mukavelelerin tasdi-ki-ne müteallik kanun lâyihaları hakkında doğrudan doğ-ruya açık reye müracaat olunur.

REİS — Mütalaa yoktur efendim. Maddeyi kabul edenler lütfen el kaldırsın... Kabul etmeyenler lütfen el kaldırsın...

Talep Üzerine Alenî Rey

Madde 139. — İşari reye müracaat zarurî olma-yan sair hususlarda rey istihali talebe mütevakıf-tır. Açık rey, meselenin ilk reye konmasında tahriren veyahut reis ve kâtiplerce şüphe hâsıl olduktan sonra beş mebus tarafından şifahen talep olunabilir.

Mesele reye konmadan evvel vukubulacak açık rey talebi en az on beş mebusun imzasını muhtevi ola-rak reise verilmek muktazidir.

Açık rey isteyenlerin isimleri Resmî Gazete ile ilân olunur.

TEVFIK FİKRET BEY (Konya) — Efendim, bir mebusun açık rey istemesi mutlaka Divanı Riyasetin şüphesi ile mi mukayyettir.

REİS — Hangi maddeden bahsediyorsunuz?

TEVFIK FİKRET BEY (Konya) — Okunan mad-deden...

CELAL NURİ BEY (Gelibolu) Reis Beyefendi bir, (veya) kelimesi eksiktir.

CAVİT BEY (Diyarbakir) — İyi ama öyle mana çıkmıyor.

CELAL NURİ BEY (Gelibolu) — Efendim; açık rey meselenin ilk reye konmasında kâtipler veya reis tarafından şüphe hâsıl oludukta veya beş mebus tara-fından şifahen talep olundukta... (Olmadı sesleri)

REİS — Efendim, bu madde encümenin tashihine muhtaçtır. Bunu encümenin tashihine talik ediyoruz.

Açıl Rey Nasıl İstihsal Olunur

Madde 140. — Açık rey şu suretle istihsal olu-nur :

İptida mebusların davetine mahsus çingirak 3 da-kika müddetle çalınır.

Her mebusun üzerinde ismi yazılı, beyaz, kırmızı ve yeşil renkli rey varakaları bulunur.

Beyaz varaka kabulü, kırmızı reddi, yeşil istinkâfı mutazammındır.

Reye başlamadan evvel reis, reylerin neyi tazam-mun edeceğini kısaca söyleyebilir.

Reye müracaattan evvel mebuslar reylerinin gayet veciz bir surette esbabı mucibelerini kürsüden söyle-mek isterlerse reis lehde ve aleyhde yalnız birer zata ruhsat verebilir.

Sonra kâtiplerden biri mebusların intihap dairele-rine göre hece harfleri tertibi üzere isimlerini okuma-ya başlar.

Hangi harften başlanacağı reis tarafından çekilen kura ile taayyün eder.

İsmi okunan mebus hitabet kürsüsü üzerine kon-muş kutuya rey varakasını bizzat atar.

Bütün isimlerin okunmasını müteakip kıraat es-nasında rey vermemiş olanların isimleri bir daha oku-nur.

Bu sırada Meclise gelmiş olanlar varsa rey ver-meye davet edilirler.

Yahut :

İsmi okunan mebuslar ayağa kalkarak (kabul), (ret), (istinkâf) kelimelerinden birini telaffuz ile rey-lerini bildirirler.

Bu rey kâtipler tarafından kaydedilir ve zapta geçer.

Reyler toplanınca reis muamelenin bittiğini söy-ler.

Bundan sonra rey verilemez.

Rey kutularını kâtipler açıp her birinin içinde bu-lunan varakaları sayarlar.

Müstenkiflerin adedi rey üzerinde tesir icra etmez.

Karar, yalnız lehde ve aleyhde bulunanların mik-tarına göre taayyün eder.

Müstenkiflerin varakaları sadece nisaba dahil olur.

Kâtiplerin istihsal ettikleri netice herhalde o cel-sede tafsîlîtiyle (yani mevcut azanın adedi, nisap olup olmadığı, lehde, aleyhde bulunanlarla müstenkif-lerin miktarı ve iptal edilmiş varakalar varsa bunların adediyle iptallerinin sebebi tasrih olunmak suretiyle) reis tarafından Meclise bildirilir.

İptal olunmuş varakalar müstenkif rey addedile-rek ancak nisaba ithal edilir.

REİS — Mütalaa yoktur efendim, maddeyi aynen reye arz ediyorum. Kabul edenler lütfen el kaldır-sın... Kabul etmeyenler lütfen el kaldırsın... Kabul edilmiştir.

Gizli Rey

Madde 141. — Açık reyin tatbik olunabileceği hususlarda azadan on beşi gizli rey usulünün tatbikini isterlerse bunun icrası heyetçe müzakeresiz ekseriyetle karara mütevakıftır.

Açık rey isteyenlerin isimleri zabıt ceridesi ve icap ederse Resmî Gazete ile ilân olunur.

REİS — Mütalaa yoktur efendim; kabul edenler lütfen el kaldırsın... Kabul etmeyenler lütfen el kaldırsın... Kabul olunmuştur.

Gizli Rey Nasıl İstihsal Olunur

Madde 142. — Gizli rey açık rey gibi istihsal olunur.

Yalnız bu şıkta mebuslar, reisin solundaki kâtip-ten biri beyaz, öteki kırmızı iki yuvarlak alırlar.

Bunlardan beyazı kabul, kırmızısı redde işaretler.

Mebuslar, bunlardan birini arzularına göre kürsü üzerindeki rey kutusuna, ötekini de tatbik kutusuna atarlar.

Her iki yuvarlak tatbik kutusuna atılmış ise istin-kâf manasını ifade eder.

Kâtipler, rey kutusunda bulunan yuvarlakları bir tepsiye döküp beyazlarla kırmızıları ayırırlar ve alenen sayarlar.

Tatbik kutusundaki yuvarlaklar da murakabe için sayılır.

Ondan sonra reis neticeyi heyete bildirir.

REİS — Maddeyi reye arz ediyorum efendim. Kabul edenler lütfen el kaldırsın... Kabul etmeyenler lütfen el kaldırsın... Kabul olunmuştur.

Rey İstihsali Taaddüt Ederse

Madde 143. — Bir kaç madde lâyiha ve teklif hakkında açık rey istihsali taaddüt ederse varakaların muhtelif kutulara aynı zamanda atılması suretiyle icra olunabilir.

REİS — Maddeyi kabul edenler lütfen el kaldırsın... Kabul etmeyenler lütfen el kaldırsın... Kabul olunmuştur.

Kutuların Doluşturılması

Madde 144. — İtiraz vukubulmadığı takdirde, hademe tarafından kutuların doluşturılması suretiyle de açık rey istihsal olunabilir.

REİS — Efendim, mütalaa yoktur. Maddeyi kabul edenler lütfen el kaldırsın... Kabul etmeyenler lütfen el kaldırsın... Kabul edilmiştir.

Celse Sonunda Rey İstihsali

Madde 145. — Bir maddenin açık reye konulması celse sonuna bırakılabilir.

REİS — Maddeyi kabul edenler lütfen el kaldırsın... Kabul etmeyenler lütfen el kaldırsın... Kabul olunmuştur.

İntihaplar

Madde 146. — Heyeti Umumiye ve encümenlerde icra edilecek intihaplar şu şekilde olur :

Kürsüye, reye mahsus olmak üzere bir kutu konur. Her mebus hece harfleri sırasıyla ismi okundukça kürsüye gelerek tensip ettiği zat veya zatların isimlerini havi varakayı kutuya atar.

Reisin çekeceği kura ile taayyün eden 3 mebus tarafından bu rey varakaları tasnif olunur.

Musanniflerin tanzim edecekleri mufassal (yani azanın miktarını, nisap olup olmadığını, rey varakalarının adedini, müstenkifleri, iptal olunmuş varakaları ve bunların niçin iptal edildiklerini ve rey alan zatların isimleriyle aldıkları reyler miktarını gösterir) mazbata reis tarafından okunmak suretiyle intihabın neticesi heyete bildirilir.

REİS — Mütalaa yoktur efendim. Maddeyi kabul edenler lütfen el kaldırsın... Kabul etmeyenler lütfen el kaldırsın... Kabul edilmiştir.

Karar Nisabı

Madde 147. — Bütün müzakereler üçte iki ekseriyet meşrut olmayan hususlarda hazır bulunan azanın mutlak ekseriyetiyle kararlaştır.

Reylerde tesavi olursa reisin iki sayılır.

Huzuru muktazi azanın mevcudiyetini reis ve kâtipler müşahade ederler.

Bir mesele reye konurken mevcut azanın adedini tahkik hususunda reis ve kâtipler ittihat edemezlerse yoklama yapılır.

Nisap bulunmadığından rey istihsali mümkün olmazsa müzakere edilen maddenin kararı ertesi celseye bırakılarak ikinci defa reye müracaat olunacağı ruznameye geçirilir.

İkinci defa rey verenlerin adedi ne olursa olsun netice muteberdir.

RIASİH BEY (Antalya) — Efendim; maddede «bütün müzakereler, üçte iki ekseriyet meşrut olmayan hususlarda hazır bulunan azanın mutlak ekseriyetiyle kararlaştır» deniliyor. Şu halde; hazır bulunan azanın ekseriyetiyle demek on kişi varsa onların ekseriyetiyle demektir.

REİS — Efendim; evvelki maddelerde nisabı müzakere vardır. Şu halde nisabı müzakere olmadıkça müzakerat cereyan edemez.

CELAL NURİ BEY (Gelibolu) — Efendim; diğer bir maddede nisaptan bir ziyade olmadıkça Meclis açılmaz deniliyor. Açıldıktan sonra onun ekseriyetinin rey ile karar verilir.

MUSTAFA BEY (Çorum) — On kişi olursa?..

CELAL NURİ BEY (Gelibolu) — On kişi ile celse açılmaz.

REİS — Efendim, maddeyi aynen reye arz ediyorum. Kabul edenler lütfen el kaldırsın...

RASİH BEY (Antalya) — Reis Bey, tadilim var.
Riyaseti Celileye

Olmayan hususlarda fıkrasından sonra (nisabı müzakere nisabının ekseriyetiyle kararlaşır) fıkrasını teklif ve hazır bulunan azanın mutlak ekseriyetiyle kararlaşır fıkrasının tayyını teklif eylerim.

Antalya

Rasih

FAİK BEY (Edirne) — Efendim; madde mühimdir, Encümene havale ediniz de müzakere edelim.

REİS — Efendim, Encümen madde mühimdir tetkik edelim diyor. Bu maddeyi Encümene veriyoruz.

Neticenin Reis Tarafından Tebliği

Madde 148. — Heyeti Umumiyyede her madde kabul veya ret olundukça kararın neticesi Reis tarafından yalnız «kabul olundu» veyahut «ret edildi» diye heyete bildirilmek lâzım gelir.

REİS — Efendim, mütalaa yoktur. Maddeyi kabul edenler lütfen el kaldırsın... Kabul etmeyenler lütfen el kaldırsın... Kabul olunmuştur.

Teşkilatı Esasiye Kanununun Tadilinde İcap Eden Karar Nisabı

Madde 149. — Teşkilatı Esasiye Kanununun 102 nci maddesi mucibince mezkûr kanunun tadili icabetikte teklifin Meclis mürettep azasının en az üçte biri tarafından imza edilmesi meşruttur.

Tadilat mürettep aza adedinin üçte iki ekseriyetiyle kabul olunur.

REİS — Efendim, mütalaa yoktur. Maddeyi kabul edenler lütfen el kaldırsın... Kabul etmeyenler lütfen el kaldırsın... Kabul edilmiştir.

On Üçüncü Bap

Zabıtlar

İki Nevi Zabıt

Madde 150. — Mecliste iki zabıt tutulur :

1. Harfiyen zabıt; bu zabıt, zabıt ceridesiyle ve icabında resmi ceride ile ilan olunur.

Bu zaptın, itiraz vukuunda, muterizin ilk celsede söz olması veya Riyasete göndereceği bir varakanın gelecek zabıt ceridesinin sonuna aynen derci suretiyle tashihi lazımdır.

2. Zabıt hulasası; bu hulasada, gelecek inikat günü zabıt ceridesine derç ve levhaya talik olunur.

Bu zabıt hulasasına aza tarafından itiraz varit olursa harfiyen zapta müracaatla tashih ve o suretle bir daha neşir ve talik olunur.

Zabıt hulasasını Reis ve inikatte bulunmuş olan iki kâtip imzalar.

REİS — Efendim, mütalaa var mı? (Hayır sesleri) Maddeyi kabul edenler lütfen el kaldırsın... Kabul etmeyenler lütfen el kaldırsın... Kabul olunmuştur.

Son İnıkadın Zabıt Hulasası ve Zabıt Ceridesi

Madde 151. — Bir içtimain son inikadının zabıt hulasası kâtipler tarafından filhal tanzim ile o inikadın sonunda okunur.

Tashihi, kiraatı müteakip olmak lazım gelir.

Son inikadın harfiyen zaptının tashihi mebuslar tarafından verilecek varakanın ilk intişar edecek resmi gazete ile ilanı suretiyle olur.

REİS — Mütalaa yoktur efendim. Kabul edenler lütfen el kaldırsın... Kabul etmeyenler lütfen el kaldırsın... Kabul edilmiştir.

On Dördüncü Bap

Sual

Sual Hakkı

Madde 152. — Her mebus Hükümet namına Başvekile veyahut vekillere şifahi veya tahriri sualler sorabilirler.

HAKKI TARIK BEY (Giresun) — (sorabilir) olacak efendim.

REİS — Maddeyi bu suretle reye arz ediyorum. Kabul edenler lütfen el kaldırsın... Kabul etmeyenler lütfen el kaldırsın... Kabul edilmiştir.

Sualin Tarifi

Madde 153. — Suale, sarîh ve muayyen maddeler hakkında malumat istemekten ibarettir.

REİS — Mütalaa var mı efendim? Maddeyi aynen reyinize arz ediyorum. Kabul edenler lütfen el kaldırsın... Kabul etmeyenler lütfen el kaldırsın... Kabul edilmiştir.

Sual Takriri

Madde 154. — Cevabı gerek tahriren, gerek şifahen istenilsin suale, mutlaka tahriren vukubulur.

Sual takrirleri Riyasete verilir.

Reis bu takrirleri, verilir verilmez, zabıt ceridesine geçirir ve bir tezkere ile ait olduğu vekile bildirir.

REİS — Mütalaa var mı? Maddeyi aynen reyinize arz ediyorum. Kabul edenler lütfen el kaldırsın... Kabul etmeyenler lütfen el kaldırsın... Kabul edilmiştir.

Cevap

Madde 155. — Suale tahriri cevap istenmiş ise, gelecek cevap, suale birlikte, aynen zabıt ceridesinin sonuna derç edilir.

Suale şifahi cevap istenmiş ise Riyaset tezkeresinin vusultünden nihayet iki inikat sonra vekil ona Meclis kürsüsünden cevap verir.

Reis, cevaptan evvel suali kâtiplerden birine okutur.

REİS — Maddeyi aynen reynize arz ediyorum. Kabul edenler lütfen el kaldırsın... Kabul etmeyenler lütfen el kaldırsın... Madde kabul olunmuştur.

Cevabın Geciktirilmesi

Madde 156. — Vekil, sorulan suale umumî menfaat mülahazasına mebni veyahut muktazî malumatın elde edilmesi için cevabı muayyen bir müddet geciktireceğini sual tahriri ise tahriren, şifahi ise kürsüden beyan eder.

Vekil, umumî menfaat mülahazasına mebni isterse suale gizli celsede cevap verebilir.

Vekil, sorulan suale gününden evvel de cevap vermek hakkını haizdir.

REİS — Maddeyi aynen reynize arz ediyorum. Kabul edenler lütfen el kaldırsın... Kabul etmeyenler... lütfen el kaldırsın... Kabul edilmiştir.

Suali Soran Gününde Bulunmazsa

Madde 157. — Suali soran cevap gününde hazır bulunmazsa keyfiyet bir defaya mahsus olmak üzere gelecek inikada talik olunur.

Ondan sonra sakıt olur.

Fakat suali soran isterse bir diğer takrirle yalnız bir defa daha aynı suali tekrar edebilir.

SÜLEYMAN SIRRI BEY (Bozok) — Sual soran mebus desek daha iyi olur efendim.

HAKKI TARIK BEY (Giresun) — Efendim, böyle sual soran mebus mezun olabilir. Mezun olduğu Meclisçe malum iken sualin sakıt olması doğru değildir. Mezuniyet hitamında sorabilir denmelidir.

TALAT BEY (Ardahan) — Efendim, o da geldikten sonra suali sorsun.

CELAL NURİ BEY (Gelibolu) — Suale soran isterse ikinci bir takrirle aynı suali tekrar sorar.

REİS — Efendim, maddeyi aynen reynize arz ediyorum. Kabul edenler lütfen el kaldırsın... Kabul etmeyenler lütfen el kaldırsın... Kabul edilmiştir.

Soranın Mütalaa Beyan Etmek Hakkı

Madde 158. — Mesul vekilin cevabını müteakip yalnız suali soran mebus mütalaa beyan etmek hakkını haizdir.

Ancak bu mütalaa on beş dakikadan fazla şüremez.

REİS — Mütalaa var mı efendim? (Hayır sesleri) Maddeyi kabul edenler lütfen el kaldırsın... Kabul etmeyenler lütfen el kaldırsın... Kabul edilmiştir.

Bütçe müzakeresi sırasında sualler

Madde 159. — Bütçe heyeti umumiyesinin müzakeresi sırasında veyahut vekâletin bütçesi müzakere olunurken bir mebus sualler hakkındaki usule tabi olmaksızın ona dair istediği sualleri vekilden sorabilir ve lüzum gördüğü izahatı talep eder.

REİS — Mütalaa var mı? Kabul edenler lütfen el kaldırsın... Kabul etmeyenler lütfen el kaldırsın... Kabul edilmiştir.

On beşinci bap

İstizah

İstizah hakkı

Madde 160. — Bir maddenin Başvekilden veya vekillerden istizah olunmasını mebuslardan bir teklif erdise istizah edilecek madde tasrih edilmek suretiyle Reise bir takrir verilmek lâzım gelir.

Bu takrir Heyeti Umumiyyede okunduktan sonra kabul veya reddi hakkında müzakeresiz işari reye müracaat olunur.

Kendisinden istizah vuku bulacak vekilin o gün Meclise gelmesi veya maiyetindeki memurını rüesasından birini göndermesi için istizah olunacak maddenin tasrihiyle Reis tarafından o vekile davetname yazılır.

RASİH BEY (Antalya) — İstizaha başkasını göndermek muvafık olur mu? Encümenden soruyorum. Bu fıkra zait geldi de.

CELAL NURİ BEY (Gelibolu) — Her yerde aynı ahkâm vardır. Belki vekil o noktada kendisini müdafaa edemez. Erbabı ihtisasa taalluk eder. O gelir, müdafaa eder.

REİS — Maddeyi aynen reynize arz ediyorum. Kabul edenler lütfen el kaldırsın. Kabul etmeyenler lütfen el kaldırsın... Madde kabul olunmuştur.

Takririn geri alınması

Madde 161. — Takrir sahibi, Heyeti Umumiyyece istizahın günü tayin edilinceye kadar takririni geri alabilir.

Eğer gün tayin edilmiş ise bu takririn geri alınması Heyeti Umumiyyenin müzakeresiz işari reyle karar vermesine menuttur.

REİS — Mütalaa yoktur. Maddeyi reye koyuyorum. Kabul edenler lütfen el kaldırsın... Kabul etmeyenler lütfen el kaldırsın... Kabul edilmiştir.

Geri alınan takririn bir diğeri tarafından tekebbülü

Madde 162. — Sahibi tarafından geri alınan bir istizah takririni diğeri bir mebus tekabbül edebilir.

REİS — Mütalaa yoktur. Maddeyi aynen reynize arz ediyorum. Kabul edenler lütfen el kaldırsın...

sın... Kabul etmeyenler lütfen el kaldırsın... Madde kabul olunmuştur.

İstizahta her mebusun söz söyleyebilmesi

Madde 163. — Davet olunan vekil muayyen günde bizzat, yahut maiyetindeki devair rüesasasından biri vasıtasıyla Heyeti Umumiye izahat verir.

Ondan sonra teklifin sahibi veyahut sahipleri müteaddit ise ilk imzası olan mebus önce ve sair mebuslar onun müteakip leh ve aleyhinde söz söyleyebilirler.

REİS — Mütalaa yoktur maddeyi aynen reynize arz ediyorum. Kabul edenler lütfen el kaldırsın... Kabul etmeyenler el kaldırsın... Kabul olundu.

Ruznameye geçilmesi

Madde 164. — Vekil tarafından verilen izahat ve mebuslar canibinden mukabeleten vuku bulan ifadelerden sonra hiç bir takrir verilmezse Reis ruznameye geçer.

REİS — Mütalaa yoktur. Maddeyi reynize arz ediyorum. Kabul edenler lütfen el kaldırsın... Kabul etmeyenler lütfen el kaldırsın... Kabul olundu.

İstizahın kifayeti

Madde 165. — İstizahın kifayeti ile ruznameye geçilmesini talip olan takrirler diğerlerine takdimen reye konur.

KÂZİM VEHBİ BEY (Ergani) — Talip olan takrirler... Bir parça tuhaf duruyor.

HAKKI TARIK BEY (Giresun) — Efendim, istizahta yalnız istizah takririne imza koyan mebuslar mı söz söyleyeceklerdir?

CELÂL NURİ BEY (Gelibolu) — Hayır efendim, madde sarihtir.

REİS — Efendim, (talip olan takrirler) yerine (ruznameye geçilmesi hakkındaki takrirler) suretinde tashih ediyoruz. Kabul edenler lütfen el kaldırsın... Kabul etmeyenler lütfen el kaldırsın... Kabul edilmiştir.

Esbabı mucibeli takrirler

Madde 166. — Eğer sadece ruznameye geçilmesi kabul olunmazsa esbabı mucibeli takrirlere sıra gelir.

Bunların bir encümene havaleleri kararlaştırılmazsa iptida hükümetin tercih ettiği takrir açık reye konur.

REİS — Mütalaa yoktur. Kabul edenler el kaldırsın... Kabul etmeyenler el kaldırsın... Kabul olunmuştur.

Bunlara fıkra ilâvesi

Madde 167. — Esbabı mucibeli bir takrire bir fıkra ilâvesi hakkında vaki olacak teklifin mutlaka

takririn reye konmasından evvel tanzim ve Heyeti Umumiye arzı lâzımdır.

REİS — Mütalaa yoktur. Maddeyi kabul edenler lütfen el kaldırsın... Kabul etmeyenler lütfen el kaldırsın... Kabul edildi.

Encümene muhavvel takrirler ve bunların reddi

Madde 168. — Encümene muhavvel takrirler hakkındaki encümen mazbataları mustacel mevad usulüne tevfikân müzakere edilir.

Encümen mazbatası reddolunduğu takdirde esbabı mucibeli takrirler Riyasete takdimleri sırasıyla okunarak reye iktiran eder.

REİS — Maddeyi aynen reynize arz ediyorum. Kabul edenler el kaldırsın... Kabul etmeyenler el kaldırsın... Kabul edilmiştir.

Bir istizaha diğerinin ilâvesi

Madde 169. — Bir istizaha, icra edileceği gün üzerinden üç inikat geçtikten veyahut müzakeresine başlandıktan sonra diğer bir istizah zam ve ilhak edilemez.

Bütçe müzakeresine hiç bir istizah zam ve ilhak olunamaz.

HAKKI TARIK BEY (Giresun) — Bütçe bir küldür. Müzakeresi bazan bir ay imtidat eyliyor. Böyle bir vaziyette nasıl bir muamele yapılabileceğini düşünüyorum.

NİYZÂİ BEY (Mersin) — Efendim, bu maddenin tedvininde encümenin nazarı itibara aldığı husus, bütçe meselesinin devletin vaziyeti umumiye maliyesine talluk eder mühim bir şey olması dolayısıyla mümkün olduğu kadar bütçe müzakeresine hasredilmesini tazammun ediyor. Mesele zaten istizah mevzuudur. Bütçe meselesi mühim olduğu için encümen bu madde ile yalnız bütçe meselesiyle iştigal etmek cihetini istilzam ediyor. Başka şeyleri müzakeresine karıştırmıyor.

HAKKI TARIK BEY (Giresun) — O halde bu fıkranın yeri burası değildir. Bütçe fıkralarının bulunduğu yerdir. Arz etmek istediğim şurasıdır : Bütçe gerçi bir küldür. Fakat bütün vekâletleri alâ kadar ediyor. Faraza şubatın birinci günü Başvekâlet Bütçesi kabul edilmiş ise şubatın sonuncu günü Dahiliye Vekâleti bütçesi kabul edilecektir. İkisnin arasında birer ay geçmek ihtimali vardır. Böyle bir vaziyet hâdis olduğu vakit görüyoruz ki böyle bir meselenin istizahı belki bir buçuk ay sürer. Onu öğrenmek istemişim. Zannediyorum ki verilen cevap bunu tatmin etmemiştir.

FAİK BEY (Edirne) — Efendim, bütçe ehemmiyeti mahsusayı haizdir. Bütçe münasebetiyle vekillerden her şey sorulabilir, her şey istizah edilebilir. Bu meyanda ayrıca başka madde için istizah takriri verilmesi doğru değildir ve kavaiidi külliyeye mugayirdir. Yoksa bütçe vesilesiyle Meclis her şeyi hükümetten sorabilir.

HAKKI TARIK BEY (Giresun) — Efendim, iyi arz edememişim. Bendeniz Başvekâlete ait bir meseleyi öğrenmek istiyor ve bunu bir istizah mevzuu addediyorum. Bunun için bütçe bitsin diye bekliyeceğim. Eğer encümen kabul ediyorsa ki vekâlet bütçelerinin her hangisi müzakere edilirken ben o vekâleti değil diğer bir vekâleti alâkadar eden meseleyi istizah edebilirim. Sual sorabilirim. O halde mesele kalmaz. Halbuki teamül böyle değildir. Hangi vekâletin bütçesi hatta hangi vekâletin bütçesinin hangi fasıl ve maddesi müzakere olunuyorsa ancak onun hakkında sual ve istizah mecburiyeti vardır. Demek ki bir mebusun istizah etmek istiyeceği bir mesele bir ay tehir edilecek demektir. Eğer madde bu şekilde kabul edilirse.

FAİK BEY (Edirne) — Efendim, zannediyoruz ki Hakkı Tarık Bey yanlış anlamış, Başvekâletin veya her hangi bir vekâletin bütçesi müzakere olduğuna esnada o vekâlete ait bir istizah yapmak isterse o mevzu başka mevzudur, onun için ayrıca bir istizah takriri verebilir. Arz edebildim mi? Bilmiyorum.

HAKKI TARIK BEY (Giresun) — Pek vazih olmadı.

FAİK BEY (Edirne) — Efendim, bütçesi kabul olunan veya müzakere olunan bir vekâlete ait, bütçe müzakeresi esnasında bir istizah takriri vermek icap ederse verebilir.

HAKKI TARIK BEY (Giresun) — O halde güzel, maksât hâsıl oldu.

REİS — Maddeyi aynen reye arz ediyorum. Kabul edenler lütfen el kaldırsın... Kabul etmeyenler el kaldırsın... Madde kabul olunmuştur.

Bir istizaha munzam istizahlar

Madde 170. — Bir istizaha diğerleri inzımmam ederse her istizah takririnde ilk imzası olan veya o bulunmadığı takdirde imza edenlerden biri dinlenmedikçe müzakerenin kifayeti istenemez.

REİS — Efendim, madde hakkında söz isteyen var mı? (hayır sesleri) Maddeyi kabul edenler el kaldırsın... Kabul etmeyenler el kaldırsın... Madde kabul edilmiştir.

Açık reye müracaat

Madde 171. — Mebuslar istizahın neticesine taalluk edecek takrirler verebilirler.

Bu takrirler açık reye konur.

On beş mebus tarafından istenirse gizli reye de müracaat olunur.

REİS — Mütalaa var mı efendim? (hayır sesleri) Maddeyi reynize arz ediyorum. Kabul edenler lütfen el kaldırsın... Kabul etmeyenler el kaldırsın... Kabul edilmiştir.

On altıncı bap

Meclis tahkikatı

İki şekil

Madde 172. — Hükümetten vaki olan bir istizah veya bütçenin müzakeresi sırasında veya neticesinde veya resen Teşkilâtı Esasiye Kanununun 46 ncı maddesinin 1 nci ve 2 nci fıkralarında münderiç hükümetin umumî siyasetinden ve vekâletlerin ifa ve icrasına mecbur oldukları vazifelerden dolayı vekillerden birinden veya İcra Vekilleri Heyetinden cezaî veya malî mesuliyeti müstelzim efal vukuundan bahisle tahkikat icrası talep olunursa Reise bir takrir verilmek iktiza eder.

REİS — Mütalaa var mı efendim? Maddeyi aynen reynize arz ediyorum. Kabul edenler lütfen el kaldırsın... Kabul etmeyenler lütfen el kaldırsın... Kabul edilmiştir.

Meclise arz ve vekile haber

Madde 173. — Bu takrir Reis tarafından Meclise arz olunur.

Alâkadar vekil veya vekiller de keyfiyetten haberdar edilir.

REİS — Mütalaa var mı efendim? Maddeyi aynen reynize arz ediyorum. Kabul edenler el kaldırsın... Kabul etmeyenler el kaldırsın... Kabul edilmiştir.

Vekil ve takrir sahibinin dinlenmesi,
takririn nazara alınması

Madde 174. — Alâkadar vekil ve takrir veren veya verenler dinlendikten sonra takririn nazarı dikkate alınıp alınmaması hakkında Meclis işarı reyle kararını verir.

CELÂL NURİ BEY (Gelibolu) — Efendim; bu müsvettenin tabında azim bir hata olmuş, bundan sonra gelecek bir fıkrada (muhtelit encümen) diye bir mütevassıt, ihzarî encümen tasavvur edilmişti. Azadan bir zat tarafından teklif edilmişti. Bizce kabul olunmamıştı. Binaenaleyh şu yanlışlık ile tabı edilen bundan aşağıdaki 175 nci maddenin ilgasını

talep edeceğim. Yalnız şu kadar ki bundan evvelki 174 ncü maddede «Meclis işarı rey ile kararını verir» cümlesinde «Meclis» kelimesinden sonra «bilmüzakere» kelimesinin ilâvesini teklif ediyorum. On-
dan sonraki maddenin tayyını teklif ediyorum.

HAKKI TARIK BEY (Giresun) — Efendim, encümenin işarı rey ile takyit etmesinin sebebi nedir?

CELÂL NURİ BEY (Gelibolu) — Çünkü efendim, bu ihzarî bir şeydir. Katî bir karar değildir. Anket encümenine havalesinden ibarettir. Onun için kısa kesmek maksadiyle böyle yazılmıştır.

REİS — Efendim, encümen «Meclis bilmüzakere işarı rey ile kararını verir» yani müzakeresiz bir mana anlaşılmasın diye bilmüzakere» kaydını koymuştur.

Tashih veçhile maddeyi reynize arz ediyorum. Kabul edenler lütfen el kaldırsın... Kabul etmeyenler el kaldırsın... Madde kabul edilmiştir.

Muhtelit encümen ve vazifesi

Madde 175. — Meclis takririn nazarı dikkate alınmasına karar verirse takrir Teşkilâtı Esasiye ve Adliye Encümenlerinden mürekkep bir muhtelit encümene havale olunur.

Encümen vekili ve takrirı veren veya verenleri dinleyip tetkikatını icra ettikten sonra tahkikat icrasına lüzum olup olmadığı hakkında bir mazbata tanzim ve Meclise takdim eder.

CELÂL NURİ BEY (Gelibolu) — Efendim; bu maddenin tayyını teklif ediyoruz.

REİS — Encümen bu maddenin tayyını teklif ediyor. Tayyını kabul edenler lütfen el kaldırsın... Kabul etmeyenler lütfen el kaldırsın... Kabul edildi.

Encümenin tahkikat icrası

Madde 176. — Bunun üzerine Heyeti Umumiye, tahkikat icrasını ya Teşkilâtı Esasiye ve Adliye Encümenlerinden mürekkep muhtelit encümene veya hut beşten on beşe kadar azadan teşekkül edecek hususî bir tahkikat encümenine havale eder.

TALAT BEY (Ardahan) — Efendim, yukarıki madde kalktıktan sonra «bunun üzerine» diye başlarsa hiç bir şey anlaşılmaz.

CELÂL NURİ BEY (Gelibolu) — Karar racidir, binaenaleyh doğrudur.

REİS — Başka mütalaa var mı efendim? Kabul edenler lütfen el kaldırsın... Kabul etmeyenler el kaldırsın... Kabul edilmiştir.

Hükümetin vesaikinden istifade ve vesaik celbi
Madde 177. — Tahkikata memur olan encümen hükümetin bütün vesaikinden istifade ve istediği evrak ve vesaik vaziyet eder.

REİS — Mütalaa var mı efendim?

(Hayır sesleri) Maddeyi aynen reynize arz ediyorum. Kabul edenler lütfen el kaldırsın... Kabul etmeyenler lütfen el kaldırsın... Kabul edilmiştir.

Encümenin müddeti, seyahati, şahit ve ehli hibre dinlenmesi

Madde 178. — Heyeti Umumiye kararında tahkikata memur encümenin ne müddetle vazifesini biteceği, icabında başka mahalle gidip gitmeyeceği tespit olunur.

Bu encümen vekilleri isticvap edebileceği gibi harricten herkesi şahit ve ehli hibre sıfatıyla dinlemek salâhiyetini haizdir.

Davet olunan şahitlerin icabetleri mecburî olup haklarında usulü Muhakematı Cezaiyede mevzu ahkâm tatbik olunur.

REİS — Madde hakkında mütalaa var mı? (hayır sesleri). Maddeyi aynen reynize arz ediyorum. Kabul edenler el kaldırsın... Kabul etmeyenler el kaldırsın... Kabul edilmiştir.

Meselenin intacına kadar istizah hakkında takrir verilememesi

Madde 179. — Eğer bir istizah neticesinde tahkikat icra olunuyorsa tahkikata memur encümenin meseleyi intaç etmesine kadar aynı madde hakkında tekrar istizah takriri verilemez.

REİS — Madde hakkında mütalaa var mı efendim? (hayır sesleri) Maddeyi aynen reynize arz ediyorum. Kabul edenler el kaldırsın... Kabul etmeyenler el kaldırsın... Kabul edilmiştir.

Encümenin nihaî mazbatası

Madde 180. — Encümenin nihaî mazbatası cezaî ve malî mesuliyeti müstelzim ise tahkikat evrakı teşkilâtı Esasiye Kanunun 67 nci maddesi mucibince Meclis kararıyla teşkil olunacak Divanı Âliye nihayet on beş gün içinde tevdi olunur.

REİS — Madde hakkında mütalaa var mı efendim? Maddeyi kabul edenler lütfen el kaldırsın... Kabul etmeyenler el kaldırsın... Kabul edilmiştir.

Mesuliyeti mucip olmayan işler hakkında tahkikat

Madde 181. — Meclis bir madde hakkında resen malumat edinmek isterse bir tahkikat encümeni teş-

kil edilir veyahut mevcut encümenlerden biri bu vazife ile mükellef olur.

Bu kabil tahkikatın icrasını aza veyahut bir encümen teklif edebilir.

REİS — Madde hakkında söz isteyen var mı? Maddeyi aynen reynize vaz ediyorum. Kabul eden-

ler lütfen el kaldırsın... Kabul etmeyenler el kaldırsın... Kabul edilmiştir.

Efendim, vaktimiz gecikmiştir. Cumartesi günü saat on dörtte içtima edilmek üzere celseyi tatil ediyorum,

Hitamı müzakerat Saat : 16,10

